

prof.dr hab. n. med. Krystyna Pawlas
Uniwersytet Medyczny im Piastów Śląskich
we Wrocławiu
Katedra i Zakład Higieny
Mikulicza- Radeckiego 7
50-368 Wrocław

Recenzja pracy doktorskiej mgr Aleksandry Kulik

pt.

Funkcja narządu wzroku u pacjentów z wybranymi schorzeniami okulistycznymi w aspekcie kryteriów uprawniających do kierowania pojazdami

Współcześnie kierowanie i jazda samochodem jest podstawowym środkiem transportu, a jej podstawą jest narząd wzroku. Ponad 90% reakcji kierowców opiera się o informacje wzrokowe, zatem dobry stan narządu wzroku i dobra widoczność to warunki bezpiecznej jazdy. Do niedawna w przypadku kategorii A, T lub B prawo jazdy było wydawane bezterminowo. Dopiero do kategorii C były wymagane badania okresowe, celem przedłużania uprawnień. Natomiast proces starzenia się, nawet jeśli nie towarzyszy mu żaden stan chorobowy, oznacza obniżenie funkcji i sprawności wszystkich narządów, w tym narządu wzroku, a niektóre schorzenia znacznie przyspieszają ten proces. W efekcie wraz z wiekiem kierowców rośnie zagrożenie wypadków powodowanych ich obniżoną sprawnością percepcyjną. Mgr Aleksandra Kulik za cel swojej pracy przyjęła ocenę funkcji narządu wzroku u pacjentów z wybranymi schorzeniami okulistycznymi takimi jak zaćma, AMD, retinopatia cukrzycowa i nadciśnieniowa oraz jaskra w zakresie spełnienia kryteriów spełniających wymagania do kierowania pojazdami mechanicznymi. Tematyka pracy jest niezwykle trafna zwłaszcza biorąc pod uwagę postępujący proces starzenia się społeczeństwa, a co za tym idzie wzrostu odsetka osób z kłopotami z narządem wzroku.

Praca liczy 80 stron, w tym: tekst, 21 tabel, 20 rycin, wykaz piśmiennictwa-118 pozycji, streszczenie w języku polskim i angielskim oraz 2 załączniki. Układ pracy klasyczny

We wstępie autorka przedstawia wymagania jakie musi spełniać narząd wzroku celem niezakłóconego prowadzenia pojazdów mechanicznych oraz uregulowania prawne i raporty w tym zakresie. Zauważa, że coraz więcej państw dostrzegając ten problem wprowadza obowiązkową kontrolę wzroku u osób po przekroczeniu pewnego wieku, oraz jak wybrane przez nią schorzenia wpływają na sprawność tego narządu.

Doktorantka badaniami objęła 117 osób posiadających jedno z wyżej wymienionych schorzeń. Znając trudności w rekrutacji do takich badań uważam że liczba badanych jest bardzo dobra. Do rutynowego zestawu badań okulistycznych dla osób kierujących pojazdami mechanicznymi przewidzianego rozporządzeniem ministra zdrowia mgr Aleksandra Kulik włączyła autorską ankietę i autorski program komputerowy umożliwiający precyzyjne określenie procentowego ubytku w całkowitym polu widzenia. Metodologia badań prawidłowa i uzasadniona tematem. Wyniki pracy opracowała testami statystycznymi, i przedstawiła je w 21 tabelach i na 20 rycinach. Na podstawie uzyskanych wyników, ich analizy i dyskusji autorka wyciągnęła 4 wnioski, uprawnione wcześniejszym materiałem. Podkreślić należy, że oprócz 2 wniosków o charakterze naukowym autorka zaproponowała 2 wnioski o charakterze praktycznym. Wnioski w pełni odpowiadają przyjętym celom pracy. Piśmiennictwo obejmujące 118 pozycji jest dobrane trafnie, poza kilkoma z ostatnich 10 lat.

Praca jest opracowana bardzo starannie zarówno pod względem językowym jak i graficznym.

Uwagi krytyczne

Z obowiązku recenzenta przedstawiam też uwagi krytyczne, jakie nasunęły mi się podczas recenzowania pracy.

Po pierwsze akapit 1.4 „Metody zwiększające bezpieczeństwo na drodze” w moim odczuciu winny być przeniesione po dyskusji wyników jako przedstawienie możliwości rozwiązywania problemów związanych z zaburzeniami funkcji narządu wzrok, a przed rozdziałem zatytułowanym wnioski.

Ryciny 17-19 winny być precyzyjniej opisane dla ułatwienia odbioru czytelnikowi.

Autorka nie podała, jaki miały rozkład analizowane zmienne, więc trudno ocenić czy dobór testów statystycznych był odpowiedni do rozkładu.

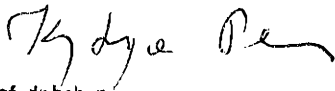
Autorka zastosowała wprawdzie odpowiednie testy statystyczne dla epidemiologii opisowej, ale niezbyt wyszukane. np. brakuje mi pogłębionych analiz zebranego materiału w tym jakiegoś testy z grupy analiz wieloczynnikowych. Ponadto z uwagi na niską liczebność niektórych grup, brakuje mi podania liczby osób w poszczególnych podgrupach, co winno się robić przy małych liczebnościach grup. np. na rycinie nr 8 : 0,9%, wskazuje, że problem dotyczy to tylko 1 osoby, a w tabeli nr 17 grupa wiekowa <40 lat licząca tylko 3 osoby w ujęciu procentowym zniekształca nieznacznie obraz zależności od wieku, gdyż 1 osoba to aż 33,3%. W moim odczuciu winna być włączona do kolejnej grupy wiekowej, lub pominięta w tej analizie

Podsumowanie

Zebrany materiał teoretyczny i badawczy wykazał, że mgr Aleksandra Kulik posiada dobrą znajomość zagadnień stanowiących przedmiot pracy doktorskiej. Wykazała się także umiejętnością samodzielnego planowania i prowadzenia badań naukowych. Praca doktorska jest oryginalna, ma elementy nowatorstwa (np. komputerowa ocena pola widzenia, opracowana dla potrzeb pracy ankieta) a jej wyniki mają duże znaczenia zarówno naukowe, jak i praktyczne zawartość Zamieszczone w recenzji uwagi krytyczne nie umniejszają wartości merytorycznej pracy. która w zdecydowanej większości jest dobrze napisana.

Podsumowując swoją opinię stwierdzam, że przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska mgr Aleksandry Kulik pt.: „Funkcja narządu wzroku u pacjentów z wybranymi schorzeniami okulistycznymi w aspekcie kryteriów uprawniających do kierowania pojazdami " świadczy o dojrzałości naukowej Doktorantki oraz spełnia warunki stawiane pracom doktorskim określone w Ustawie o Stopniach Naukowych i Tytule Naukowym oraz Stopniach i Tytule Naukowym w Zakresie Sztuki z 14 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 65, pozycja 595 z późniejszymi zmianami).W związku z tym stawiam wniosek o dopuszczenie jej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wrocław, dnia 29 marca 2018 r.

prof. dr hab. n. med. Krystyna Pawlas